

GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISHIGA SALBIY TA'SIRI.

Sattorov Shahzod Yarashovich

v.b.dotsent

Asatov Jasurbek Sayitkulovich

talaba

Azarov Ibrohim Hasan o'g'li

talaba

Jo'raqulov Fazliddin Faxriddinovich

talaba

Mirzomurotov Maksudjon Farxod o'g'li

talaba

*Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti
"Milliy tadqiqot universiteti" Buxoro tabiiy resurslarni boshqarish instituti.*

Annotatsiya *Ushbu maqolada O'zbekistonda va Markaziy Osiyo mamlakatlarida iqlimning o'zgarishi natijasida barqaror rivojlanishiga salbiy ta'siri y'oritib berilgan.*

Kalit so'zlar: *BMT, Markaziy Osiyo, O'zbekiston respublikasi, global, regional va mahalliy ekologik muammolar, iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslar.*

2030 yilgacha O'zbekistonning barqaror rivojlanishining milliy maqsad va vazifalarini amalga oshirish bo'yicha ikkinchi milliy sharhda global iqlim o'zgarishi va uning oqibatlari bilan bog'liq salbiy oqibatlar alohida qayd etilgan.

BMT ma'lumotlariga ko'ra, global o'rtacha haroratning barqaror o'sishi doimiy ravishda davom etayapti. Natijada, dunyo aholisining 40% dan ortig'i iqlim o'zgarishiga qarshi himoyasiz bo'lib qoldi.

2010-2020 yillarda tabiiy ofatlar natijasida 1,2 milliondan ortiq odam halok bo'ldi, iqtisodiy zarar taxminan 3 trln dollar tashkil qildi. Kelgusi 30 yil ichida iqlim o'zgarishi va uning oqibatlari jahon iqtisodiyotiga 8 trillion dollarga zarar keltirishi taxmin qilinmoqda. Salbiy oqibatlarga asosan, oziq-ovqat xavfsizligi bilan bog'liq muammolar, shu jumladan hosildorlikning pasayishi, suv resurslarining etishmasligi, qishloq xo'jaligiga yaroqli tuproqlarning degradatsiyasi, atrof-muhitning ifloslanishi, yuqumli kasalliklarning ko'payishi va boshqalar kiradi. Bu deyarli barcha barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishga bevosita salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Mintaqada joylashishning o'ta notekisligi hayratlanarli - Qozog'iston, Turkmaniston, O'zbekiston hududlarining muhim qismi quruq dashtlar, yarim cho'llar va cho'llardir. Global isish allaqachon Pomir va Tyan-Shan muzliklarining sezilarli darajada erishiga sabab bo'lgan, ya'ni har o'n yil va hatto har yili suv tanqisligi kuchayib boryapti.

Iqlim o'zgarishi, shuningdek, o'z-o'zidan paydo bo'ladigan salbiy oqibatlarni kelib chiqishini oshiradi. Bular Markaziy Osiyo mamlakatlarida, shu jumladan O'zbekistonda ham, suv toshqinlari, qurg'oqchilik va suv taqchilligi, toshqinlar va qum bo'ronlari tabiiy ofatlar, tez-tez sodir bo'ladigan zilzilalarni ham o'z ichiga oladi.

Ushbu o'zgarishlar va ularni oldini olish va salbiy ta'sirlarni kamaytirish uchun qo'shimcha choralar ko'rishni talab qiladi.

Jahon bankining O'zbekiston uchun iqlim xavfi profili quyidagi natijalarni ko'rsatmoqda:

O'zbekistonda isish darajasi prognoz qilinayotgan global o'rtacha ko'rsatkichdan sezilarli darajada yuqori;

kuchli qurg'oqchilikning yillik ehtimoli sezilarli darajada oshishi prognoz qilinmoqda

15-20 yildan keyin mintaqaning boshqa qismlarida haroratning ko'tarilishi natijasida muzliklar erishining yanada tezlashishi, O'zbekistonning eng muhim Amudaryo va Sirdaryo daryolarida keskin suv tanqisligiga olib kelishi mumkinligi prognoz qilinmoqda

Bashorat qilinayotgan havo haroratining ko'tarilishi kutilmoqda, O'zbekistonda qurg'oqchilikning tez-tez takrorlanishi va suv tanqisligi 2000-2009 yillarga nisbatan 30 yil ichida mamlakatning asosiy qishloq xo'jaligi ekinlari hosildorligining 25-30 foizga pasayishiga olib kelishi mumkin. Issiqlik stressi va o'tkir ichak infeksiyalari, bakterial dizenteriya va bezgakning qaytalanish xavfi ortishi kabi kasalliklar tufayli, O'zbekistonda o'rtacha havo haroratning oshishi aholi salomatligiga katta ta'sir qilmoqda.

Suv resurslarining kamayishi, shu jumladan. iqlim o'zgarishi hisobiga suv resurslaridan oqilona foydalanish, suvni tejaydigan texnologiyalarni joriy etish, qo'shimcha suv manbalarini topish bo'yicha aniq choralar ko'rish talab etiladi.

Yer resurslarining yomonlashuvi, cho'llanish tendentsiyalari qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishiga, ekologik barqarorlikka salbiy ta'sir qiladi. Umuman olganda, potentsial va real xatarlar O'zbekistonni barqaror rivojlanishning qabul qilingan maqsad va vazifalariga erishishga bevosita ta'sir qiladi.

Bu esa O'zbekistonni barqaror rivojlanishning qabul qilingan maqsad va vazifalariga amalga oshirishning aniq mexanizmlari (sanoat, mintaqaviy, funktsional strategiyalar, tushunchalar, maqsadli dasturlar) orqali ularni oldini olish va oqibatlarini kamaytirish uchun qo'shimcha choralar ko'rish va moliyaviy resurslarni jalb qilishni taqozo qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdulloyev, A. M., Sattorov, S. Y., Sulaymonov, M. V., Abdualiyeva, S. H., Ochilov, A. B., & Ismatov, T. A. (2022). Foreign Experience in Land Use Management. Indonesian Journal of Innovation Studies, 18.

2. Muzaffarovich, A. A., Yarashovich, S. S., & Hamdamovna, A. S. (2022). SUVDAN OQILONA FOYDALANISHDAGI MUAMMOLAR. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 911-915.

3. Sattorov, S. Y., Abdulloyev, A. M., Ochilov, A. B., & Ismatov, T. A. (2022). Database in Land Resource Management. Indonesian Journal of Innovation Studies, 18.

4. Sattorov, S. Y., Abdulloyev, A. M., Ochilov, A. B., & To'xtamishov, A. B. (2022). Importance of Remote Sensing Data in The Study of Land Resources. Indonesian Journal of Innovation Studies, 18.

5. Сатторов, Ш. Я. (2022). ФОРМИРОВАНИЕ БАЗЫ ГЕОДАНЫХ ОБЪЕКТОВ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ И ГЕОВИЗУАЛИЗАЦИЯ. Current approaches and new research in modern sciences, 1(2), 9-15.

6. Boltavich, T. X. A., Akbar O'g'li, I. T., Muzaffarovich, A. A., Yarashovich, S. S., & Valijonovich, S. M. (2022). QURILISH JARAYONIDA INJENERLIK GEODEZIYASINING ROLI. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 904-910.

7. Boymurodovich, O. A., Akbar O'g'li, I. T., & Muzaffarovich, A. A. (2022). QURILISHDA GEODEZIK ISHLARNI TURLARI, TARKIBI VA ULARNI KUZATISH. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 894-898.

8. Boymurodovich, O. A., Akbar O'g'li, I. T., & Muzaffarovich, A. A. (2022). QURILISHDA GEODEZIK ISHLARNI TURLARI, TARKIBI VA ULARNI KUZATISH. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 894-898.

9. Yarashovich, S. S. (2021). Development of Space Data Model in Passage of Pasture Land. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 1(1), 34-37.

10. Adizov Shuhrat Bafoyevich. (2022, November 30). VOBKENT TUMANIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA FERMER XO'JALIKLARI FAOLIYATI USTIVORLIGINI YARATISH. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7421261>

11. Shuhrat Bafoyevich, A. (2022). DEVELOPMENT OF WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF THE USE OF FARM LAND. INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION, 1(11), 93-96. Retrieved from <http://interonconf.org/index.php/idre/article/view/280>

12. Bafoyevich, A. S. (2022). FERMER XO'JALIGI YER MAYDONLARI O'LCHAMLARINI MAQBULLASHTIRISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.

13. Shukhrat Bafoyevich Adizov. (2022). SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF LAND USE IN FARMING. INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION, 1(8), 60-70.

14. Bafoyevich, A. S. . (2022). LEGAL BASIS OF FARMERS ACTIVITY IN UZBEKISTAN AND ANALYSIS OF THE STAGE OF ITS DEVELOPMENT. "ONLINE - CONFERENCES" PLATFORM, 112-114. Retrieved from <http://papers.online-conferences.com/index.php/titfl/article/view/775>

15. Uzbekiston Respublikasi Prezidentining "Uzbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish buyicha Harakatlar strategiyasi tug'risida"gi Farmoni.

16. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi suv xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030 yillarga mo'ljallangan konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmoni. 2020 yil 10 iyul.

17. www.agro.uz – O'zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vazirligi rasmiy sayti.